

Argumentavimo mokymas (2)

Yra daug būdų, kaip komponuoti argumentavimo tekstą. Pateiksime vieną iš jų kartu su mokymo metodika¹. Medžiaga pritaikyta moksleiviams nuo 14 metų.

Argumentavimo tekstas kuriamas apie teiginį, paprastai vadinamą teze (arba išvada), kuri yra diskusinė (ginčytina). Kitaip tariant, argumentavimo centras – teiginys, su kuriuo skaitytojas gali nesutikti. Todėl reikia pagrįsti teiginį ir tai padaryti tokiu būdu, kad skaitytojas būtų įtikintas autoriaus tiesa.

Pirmiausia mokiniai turėtų suprasti, kad *argumentavimas nėra ginčas*. Paaiškinkime, kuo šios sąvokos skiriasi. Pavyzdžiui, du draugai susiginčijo, kuris iš jų didesnis. Kiekvienas mano, kad jis yra aukštesnis už kitą ir kad tiesa yra jo pusėje, o draugas klysta. Tai paprastas ginčas, kurį lengvai išsprendžia liniuotė, - tereikia pasimatuoti. Arba susiginčijus, kuris miestas yra kurios valstybės sostinė, tereikia žvilgterėti į žemėlapią arba paklausti išmanančio žmogaus ir ginčas baigtas: vienas buvo teišus, o kitas ne. Argumentuoti tokiu atveju neprireikia, - pakanka patikrinti *faktą*. Tačiau jeigu mes pradėsime ginčytis dėl to, kas yra *galima*, o kas *negalima*; kas yra *gera* ir kas *bloga*; kas *priimtina* ir *nepriimtina*; *tinkama* – *netinkama*; *dera* – *nedera*; *gražu* – *negražu* ir pan., turėsime argumentuoti, t.y. pagrįsti savo *nuomonę*, nes kitu būdu nuomonės patikrinti yra neįmanoma.

1. Diskusiniai ir nediskusiniai teiginiai

Mokiniai turėtų gerai suprasti, kurie teiginiai diskusiniai (ginčytini), o kurie ne. Pateikime šių sąvokų apibrėžimą ir pavyzdį:

Diskusinis (ginčytinas) teiginys Teiginys, su kuriuo kiti žmonės gali sutikti arba nesutikti. (Toks teiginys dar gali būti vadinamas *argumentu, teze, tvirtinimu, sprendimu, pagrindine mintimi, išvada.*)

Pvz.: Mokyklinės uniformos nereikalingos.

Nediskusinis (neginčytinas) teiginys Teiginys, kurio niekas negali ginčyti, vadinamas *faktu.*

Pvz.: Žuvis gyvena vandenyje.

Užduotis. Pažymėkite diskusinį (ginčytiną) teiginį:

- Mokykla yra mokymo įstaiga.
- Mokykloje privalo mokytis visi mokyklinio amžiaus vaikai.
- Sėkmingam ir laimingam gyvenimui yra būtinas geras išsilavinimas.
- Rūkymas kenkia sveikatai.
- Augalai išskiria deguonį, kuris yra būtinas gyvybei žemėje palaikyti.
- Gyvūnų žudyti negalima.
- Žaisti kompiuterinius žaidimus yra naudinga.
- Vilniaus senamiestis yra Europos kultūros paveldo dalis.

Užduotis. Parašykite du teiginius (diskusinį ir nediskusinį) šiomis temomis:

Televizija. Tėvai. Mokykla. Liga. Etiketės. Prezidento rinkimai.

Atliktas darbas galėtų atrodyti šitaip:

	Neginčytina	Ginčytina
Televizija	Televizijos programos vaikams prasideda nuo vidurdienio.	Televizijos žiūrėjimas vaikams <i>turi būti griežtai ribojamas.</i>

Tėvai	Tėvai auklėja savo vaikus.	<i>Tik tėvai gali nuspręsti</i> , kurią mokyklą lankys jų vaikai.
Mokykla	Mokytojai moko mokinius.	Mokytojai ir mokiniai <i>turi tas pačias teises</i> .
Liga	Kiekvienam pasitaiko sunegaluoti.	Susirgus <i>būtina kreiptis</i> į gydytoją.
Etiketas	Tinkamo elgesio viešumoje taisyklių laikomasi iš tradicijos.	Laikytis etiketo taisyklių šeimoje <i>yra neprivalu</i> .
Prezidento rinkimai	Prezidentas renkamas dviem penkerių metų kadencijoms.	Prezidento rinkimai <i>neturėtų būti apribojami</i> kadencijų skaičiumi.

Paryškinti žodžiai ir frazės rodo, kad teiginiai yra diskusiniai, t.y. kad autorius rašo ne faktus, o teigia savo nuomonę arba spėlioja.

B. Parėmimo teiginiai, arba argumentai

Kai yra skirtingi požiūriai į tam tikrą dalyką, mes stengiamės kitam žmogui įrodyti, įtikinti jį, kad esame teisūs, t.y. kad mūsų požiūris yra *teisingas*. Kitas gali būti apie tai net nepagalvojęs, t.y. visai abejingas kuriai nors problemai – *nesuinteresuotas*. Tarkime, mes norime įtikinti, kad tunų *nedera* pirkti ir valgyti, nes juos žvejojant masiškai žūsta tunais mintantys delfinai, kurie kartu su tunais patenka į metalinius tinklus ir yra jų sudraskomi, o po to – sužeisti ir leisgyviai išmetami rykliams. Gali būti, kad žmogus nėra net ragavęs tuno arba mėgsta šią žuvį, bet nieko nežinojo apie tai, kaip nukenčia delfinai. Dabar jis turės pasirinkti: arba pirkti tunus ir tuo skatinti jų gaudymą, arba atsisakyti savo skanėsto, o gal net prisidėti prie jų agitacijos.

Visai kitaip būtų, jei tektų susiremti su prekybininku, kuris iš tunų pardavimo turi pelno, nes toks žmogus jau būtų *suinteresuotas*, t.y. jam svarbiau jo paties interesai: kodėl neparduoti, jeigu perka; kodėl nepriimti į prekybą, jeigu tunai jau sugauti; kodėl

delfinai gali jais maitintis, o žmonės ne ir pan. Toks žmogus jau turėtų kitokią nuomonę, būtų labai kritiškas,- jį įtikinti kur kas sunkiau.

Kai rašome argumentavimo tekstą (šiuo atveju būtų diskusinis straipsnis), turime įtikinti skaitytoją, kad mūsų teiginys yra *vertingas* ir *teisingas*. Mūsų tikslas – priversti net ir kritišką skaitytoją *sutikti* su mūsų diskusiniu teiginiu. Tačiau teiginys pats savaime įtikinti negali,- jis turi būti pagrįstas. Todėl mokysimės, kaip pateikti *parėmimo teiginius* savo tezei. (*Teze* vadinsime bet kurį diskusinį teiginį.)

Tezė Marihuana neturi būti legalizuota.

1 parėmimo teiginys: Nuo silpnų narkotikų paprastai pereinama prie stiprių.

2 parėmimo teiginys: Ją legalizavus labai padidėtų vartotojų skaičius.

Abu šie teiginiai teikia informaciją, kuri padeda įrodyti, arba paremti, tezę. Kai jau turime parėmimo teiginius, galime juos susieti ir turėsime tekstą. Pavyzdžiui:

Tezė Marihuana neturi būti legalizuota.

1 parėmimo teiginys: *Visų pirma dėl to, kad* nuo silpnų narkotikų paprastai pereinama prie stiprių..

2 parėmimo teiginys: *Be to,* ją legalizavus labai padidėtų vartotojų skaičius..

Jungtis *Visų pirma* pasako skaitytojui, kad tai yra pirmasis parėmimo teiginys.

Šioje vietoje taip pat galima nevertoti jokios sakinių siejimo priemonės (jungties) arba tęsti sakinį priešasties jungtuku *nes*: *Marihuana neturėtų būti legalizuota, nes nuo silpnų narkotikų paprastai pereinama prie stiprių.*

Jungtis *Be to* pasako skaitytojui, kad tai yra papildomas teiginys.

Kiti čia tinkami siejimo žodžiai (jungtys): *antra; taip pat svarbu, kad; dar norėčiau pridurti, jog.*

Užduotis. Šios tezės (T) turi vieną parėmimo teiginį (PT1). Perrašykite jas pridėdami dar vieną parėmimo teiginį (PT2) ir priderindami pagal prasmę tinkamas jungtis:

Imigracija

(gyventojų atsikėlimas gyventi iš kitos šalies)

(T) Lietuvoje būtina reikalinga griežta imigracijos programa.

(PT1) Mūsų visuomenė neužtikrina ekonominės gerovės visiems savo gyventojams.

(PT2)

Rūkymas

(T) Rūkyti viešose vietose turėtų būti uždrausta.

(PT1) Tai padėtų žmonėms atsikratyti šio nesveiko įpročio.

(PT2)

Greitkeliai

(T) Miesto valdžia turėtų tiesti daugiau greitkelių užuot gausinusi miesto transportą.

(PT1) Tai sumažintų transporto eismą gyvenamuosiuose rajonuose.

(PT2)

Tramvajai

(T) Miesto valdžia turėtų rūpintis tramvajų linijomis užuot tiesusi greitkelius.

(PT1) Tai aprūpintų pigiu transportu žmones, kurie neišgali įsigyti automobilių.

(PT2)

Galimi atsakymai:

Imigracija

Lietuvoje būtina reikalinga griežta imigracijos programa. *Pirma*, mūsų visuomenė neužtikrina ekonominės gerovės visiems savo gyventojams. *Antra*, imigrantai iš musulmoniškų kraštų gali turėti neigiamos įtakos mūsų kultūrai.

Rūkymas

Rūkyti viešose vietose turi būti uždrausta. Tai padėtų rūkantiems žmonėms atsikratyti šio nesveiko įpročio. *Be to, labai svarbu ir tai, kad* būtų apsaugota nerūkančiųjų sveikata.

Greitkeliai

Miesto valdžia turėtų tiesti daugiau greitkelių užuot gausinusi miesto transportą. *Visų pirma*, tai sumažintų transporto eismą gyvenamuosiuose rajonuose. *Be to*, pagreitetų judėjimas iš vienos miesto dalies į kitą.

Tramvajai

Miesto valdžia, užuot tiesusi greitkelius, turėtų projektuoti tramvajų linijas. *Visų pirma*, tai aprūpintų pigiu transportu žmones, kurie neišgali įsigyti automobilių. *Dar daugiau*, tai mažintų oro užterštumą.

C. Argumentavimo pastraipa

Toliau mokysimės, kaip išdėstyti parėmimo teiginius, arba argumentus, pastraipose. Suprasime, kodėl yra svarbu sudaryti jų sąrašą ir parodyti jų ryšius.

Užduotis. Dėmesingai perskaitykite šią pastraipą:

Seksas be santuokos²

Kartais manoma, kad seksas gali pagilinti ir praturtinti draugystę, tačiau, deja, užuot praturtinęs, jis linkęs draugystę suardyti. Visų pirma dėl

to, kad seksas kliudo gimti tikram jausmui. Antra priežastis, dėl ko draugystė suyra, yra ta, kad žmonės, santykiudami ne santuokoje, praranda pasitikėjimą, pagarbą ir saugumą. Trečia, vien fizinis bendravimas susprogdina protinį, dvasinį, žodinį bendravimą, subanalina draugystę. Taigi seksas be santuokos tampa meilės kliūtimi, nes jis trukdo rimtam bendravimui.

Užduotis. Analizuokite tekstą:

- Kur yra pagrindinė mintis? Pabraukite ją tekste ir pažymėkite laukelyje *Pagr. Mintis*
- Raskite tris parėmimo argumentus. Apibraukite juos tekste ir pažymėkite laukelyje *1A, 2A, 3A*.
- Kur išvada? Pabraukite ją tekste ir pažymėkite laukelyje *Išvada*

Atlikta užduotis gali atrodyti taip:

Seksas be santuokos

Pagr. mintis Kartais manoma, kad seksas gali pagilinti ir praturtinti draugystę, tačiau, deja, užuot praturtinęs, jis linkęs draugystę suardyti. Visų pirma dėl to, kad seksas kliudo gimti tikram jausmui Antra priežastis, dėl ko draugystė suyra, yra ta, kad žmonės, santykiudami ne santuokoje, praranda pasitikėjimą, pagarbą ir saugumą. Trečia, vien fizinis bendravimas susprogdina protinį, dvasinį, žodinį bendravimą, subanalina draugystę. Taigi seksas be santuokos tampa meilės kliūtimi, nes jis trukdo rimtam bendravimui.

1A

2A

3A

Išvada

Paanalizavome pastraipą: ji turi įžangą, kuri perteikia pagrindinę mintį, tris ją paremiančius argumentus ir išvadą. Tačiau lengvai pastebime, kad argumentai dar

reikalauja įrodymų, t.y. savo ruožtu jie taip pat yra diskusiniai teiginiai. Įrodymui reikia faktų ir įtikinamo samprotavimo.

Užduotis. Šie trys sakiniai pateikia detalesnės informacijos teksto “Seksas be santuokos” teiginiams. Jūsų užduotis – įkomponuoti šiuos sakinius į tekstą. Pirmiausia turite nuspręsti, su kuriuo argumentu ši informacija siejasi.

- a) kai vaikinai merginą stumia per toli, ji praranda pasitikėjimą juo, nes jaučiasi išnaudojama. Vaikinas taip pat praranda pasitikėjimą mergina, nes žino, kad ji savanoriškai atiduoda savo garbę ir nekaltybę dėl aistringų geismo.
- b) kaip prie skaniais valgiais apkrauto stalo pradžioje traukia, bet pavalgius nesinori nė žiūrėti, taip ir žmonių ryšiai, grindžiami tik fiziologija, yra tarsi puota,- pradžia linksma, karšta, o pabaiga abejinga ir nuobodi.
- c) tam, kad liktų dviese, jaunuoliai turi saugotis, apgaudinėt, slapstyti, ieškoti užkaborių,- tokie dalykai tik stabdo draugystės brendimą.

Atsakymas: 1 A – c; 2A - a; 3A – b.

Užduotis. Dabar duotą pastraipą išplėskite kaip tekstą:

- kiekvieną argumentą su jį papildančia informacija rašykite kaip atskirą pastraipą;
- įžangą ir pabaigą – nors jas čia sudaro tik vienas sakinytis – taip pat rašykite atskirai;
- baigę darbą paryškinkite pastraipų siejimo priemones.

Atlikta užduotis gali atrodyti taip:

Seksas be santuokos

Kartais manoma, kad seksas gali pagilinti ir praturtinti draugystę, tačiau, deja, užuot praturtinęs, jis linkęs draugystę suardyti.

Visų pirma dėl to, kad seksas kliudo gimti tikram jausmui: juk tam, kad liktų dviese, jaunuoliai turi saugotis, apgaudinėt, slapstyti, ieškoti užkaborių,- tokie dalykai tik stabdo draugystės brendimą.

Antra priežastis, dėl ko draugystė suyra, **yra ta, kad** žmonės, santykiuodami ne santuokoje, praranda pasitikėjimą, pagarbą ir saugumą. Kai vaikinai merginą stumia per toli, ji praranda pasitikėjimą juo, nes jaučiasi išnaudojama. Vaikinas taip pat praranda pasitikėjimą mergina, nes žino, kad ji savanoriškai atiduoda savo garbę ir nekaltybę dėl aistringų geismo. Kai pasitikėjimas ir pagarba yra prarasti, nelieka ir emocinio saugumo.

Trečia, vien fizinis bendravimas susprogdina protinį, dvasinį, žodinį bendravimą, subanalina draugystę. Juk kaip prie skaniais valgiais apkrauto stalo pradžioje traukia, bet pavalgus nesinori žiūrėti, taip ir žmonių ryšiai, grindžiami tik fiziologija, yra tarsi puota,- pradžia linksma, karšta, o pabaiga abejinga ir nuobodi.

Taigi seksas be santuokos tampa meilės kliūtimi, nes jis trukdo rimtam bendravimui.

D. Teiginių siejimo priemonės (jungtys)

Kai teksto struktūra tinkamai pažymima siejimo žodžiais, skaitytojas gali aiškiai matyti, kur yra pagrindinė mintis, argumentai ir išvada. Apibendrinime, kokios teiginių siejimo priemonės vartojamos rašant argumentavimo tekstą.

1. Argumentų siejimo priemonės (jungtys)

<i>Pirmiausia Visų pirma</i>	Gali būti vartojama pirmajam parėmimo argumentui
<i>Antra</i>	Antrajam ir tolesniems argumentams.
<i>Be to</i>	
<i>Dar daugiau</i>	
<i>Taip pat labai svarbu ir tai, kad</i>	
<i>Noriu pridurti</i>	
<i>Galy gale</i>	Paskutiniam parėmimo argumentui (tai ne išvados jungtis!).

<i>Pagaliau</i>	Taip pat galima vartoti ir kitas siejimo frazes (<i>be to, dar daugiau</i> ir kt.).
------------------------	---

2. Išvadų siejimo priemonės (jungtys)

<i>Baigiant/Baigdamas(-a)/ Prieiname prie išvados Darome išvadą</i>	Visos šios jungtys turi maždaug tą pačią reikšmę: jos vartojamos kaip ženklas (signalas), kad sakomas paskutinis teiginys, kuris pačiu bendriausiu būdu susieja visus parėmimo argumentus.
<i>Apibendrinant reikia pasakyti, kad/Trumpai tariant</i>	
<i>Taip/Tuo/Tokiu būdu/Taigi/Vadinasi</i>	

3. Iš tikrųjų/ faktiškai/iš esmės/tiesą sakant/ žinoma

Visi šie siejimo žodžiai turi beveik tą pačią reikšmę ir gali būti vartojami tokiose situacijose:

- Siejant tikslų teiginį (faktą) prie anksčiau pasakyto bendro teiginio.
1. Pavyzdžiui: Šiandien bus šilta, graži diena. ***Iš tikrųjų*** termometras rodo 20 laipsnių šilumos.
 2. Prijungiant tikslesnį, griežtesnį tvirtinimą prie ankstesnio, kuris buvo labai bendras ir ginčytinas. Pavyzdžiui: Australijoje yra labai populiarus internetas. ***Faktiškai*** Australija turi didžiausią pasaulyje interneto vartotojų proporciją vienam gyventojui.

Užduotis. Rask tekste tris vietas, kur galėtum panaudoti ***iš tikrųjų, faktiškai*** arba ***tiesą sakant***. Net jeigu ir galima apsieiti be siejimo žodžių, yra geriau pridėti tokią jungtį, nes ji žymi griežtesnį argumentavimą.

Kai kas mano, kad lytiniai santykiai sukurs intymumą... Tačiau šie

santykiai yra tik intymumo išraiška, bet patys intymumo nekuria. Tikras intymumas kyla iš žodinio ir emocinio bendrumo. Tikro intymumo pamatas yra garbingumas, meilė ir laisvė. Intymumas su kūnu neturi beveik nieko bendra: prostitutė gali apsinuoginti, bet ryšys su ja sunkiai suvokiamas kaip intymus. Ištyrus daugiau nei 100.000 moterų, kurios prieš santuoką leido sau šia prasme laisvai elgtis, pasirodė, kad santuokoje jos nėra intymiai laimingos ir jaučia sumažėjusią savigarbą. Taigi seksas prieš santuoką gali tik trukdyti intymumui.

Užduotis. Antrajame stulpelyje rask konkretų teiginį, kuris atitiktų bendrąjį teiginį pirmajame stulpelyje. Susiek darančias sakinių poras žodžiais ***iš tiesų, iš tikrųjų, faktiškai, tiesą sakant, iš esmės, žinoma...***

	Bendrieji teiginiai	Konkretūs/tikslūs teiginiai
1.	Šiandieną žodis <i>meilė</i> neteisingai suprantamas kaip seksas	a) lytiniai santykiai – tai gyvybės šaltinis, o gyvybė – brangiausia žmogaus vertybė
2.	Lytiniai santykiai – šventi	b) JAV Indianos universiteto 1991 m. tyrimai parodė, kad paleistuvavę paaugliai yra žymiai daugiau linkę piknaudžiauti alkoholiu ir narkotikais; tokios mergaitės labiau depresuotos, menkesnės savigarbos, jaučiasi vienišos ir dažniau bandė žudytis
3.	Lytiniai santykiai – tai kilniausia vyro ir moters fizinė galia	c) kai tik du žmonės filmuose vienas kitam pajunta „meilę“, jie iškart įsitraukia į seksą
4.	Palaidumas – tai fizinis ir emocinis žmogaus griovimas	d) nėra jokios kitos žmogiškos galios, pajėgios sukurti naują gyvybę: kūdikis negali būti padarytas akimi ar burna, ranka ar širdimi
5.	Mes galime gyventi kartu tik tada, kai	e) jei kas norėtų didžiausio sekso eksperto – prostitutė būtų tobuliausia, geidžiamiausia

	mūsų biologiniai potraukiai yra kontroliuojami	moteris, bet argi prostitutę kas veda?
6.	Sekso praktikai pakankamai laiko bus po vedybų	f) kiekvienam pasireiškia agresyvūs impulsai ir, jei susilaikyti nesveika, kodėl neužmušus mokytojo ar viršininko, kai sukyla pyktis?
7.	Vyrą traukia mergaitės paslaptis, ir tos paslapties atskleidimo kaina yra vedybos	g) vyrui susidaro iliuzija, jog šią mergaitę visiškai pažino, ir jis jau negali ir nebenori pažvelgti į jos sielos gelmes
8.	Jei mergaitė bus greit pasiekiamą, ji atims iš vyro sugebėjimą mylėti	h) mergaitės privalo suprast, kad tik jų rankose auksinis Meilės raktas, atveriantis duris į visų gražiausią paslaptį – tikrą, gilų, intymų artumą

E. Pastraipos

Pastraipos taip pat žymi teksto struktūrą. Kai tekstas tinkamai suskirstytas pastraipomis, daug patogiau skaityti, aiškesnės pasidaro ir autoriaus mintys.

Užduotis. Pažymėk tekste], kur norėtum pradėti naują pastraipą.

Pasitaiko tvirtinančių, kad lytinis susilaikymas yra neva kenksmingas. Tačiau iš tiesų mes galime gyventi kartu tik tada, kai mūsų biologiniai potraukiai yra kontroliuojami. Pavyzdžiui, kiekvienam pasireiškia agresyvūs impulsai ir, jei susilaikyti nesveika, kodėl neužmušus mokytojo ar viršininko, kai sukyla pyktis? Kai kas netgi bando įrodinėti, kad seksas esąs natūrali kūno funkcija ir dėl to negali būti kontroliuojamas... Tačiau, jei seksas yra tokia kontrolei nepasiduodanti kūno funkcija kaip kvėpavimas, miegojimas, valgymas, tuomet susilaikymas nuo jo sukeltų labai rimtas pasekmes, pavyzdžiui, mirtį. Tik dar nerasta pasaulyje tokio mirties liudijimo, kuriame būtų įrašyta, kad žmogus mirė... nuo skaistumo. Gerai

skambėtų: „Jonas... 17 metų amžiaus... mirė nuo skaistumo." Jei galima atsispirti alkoholiui, narkotikams, nedaryti nusikaltimų, galima kontroliuoti ir savo seksualumą. Žmonių nereikia laikyti gyvuliais, nesugebančiais kontroliuoti savo polinkių. Iš tiesų viskas yra atvirkščiai: tai priešsantuokinis seksas sukelia visokias emocijas ir fizines blogybes. Štai kad ir JAV Indianos universiteto 1991 m. tyrimai: pasirodo, kad paleistuvavę paaugliai yra žymiai daugiau linkę piknaudžiauti alkoholiu ir narkotikais; tokios mergaitės labiau depresuotos, menkesnės savigarbos, jaučiasi vienišos ir dažniau bandė žudyti. Jau nekalbame apie tai, kad venerinių ligų išplitimas yra epideminis! Į santuoką ateinama su ligomis – kaip su vestuvine dovana... Palaidumas – tai fizinis ir emocinis žmogaus griovimas.

F. Abejojimas priešingais argumentais

Pastraipose yra ir tokių argumentų, kurie ne paremia pagrindinės minties (išvados), o jai prieštarauja. Tokie priešingi argumentai parodo skaitytojui, kad autorius

- 1) apmąstė abi argumento puses ir
- 2) yra pajėgus numatyti priešingus argumentus ir juos nagrinėti, net jeigu jie ir nėra suformuluoti.

Svarbu, kad skaitytojas suprastų, jog tuomet, kai pateiki priešingus argumentus, su jais nesutinki. Reikia labai aiškiai parodyti, kad tie argumentai pateikti vien dėl to, kad parodytum skaitytojui, jog gerai išmanai tai, ką rašai, t.y. supranti abi problemos puses, ir kad iš anksto žinai, kokie gali būti kontraargumentai, ir esi pasirengęs juos kritikuoti. Tam tikslui reikia vartoti siejamuosius žodžius, kurie rodytų, jog tu *abejoti* priešingais argumentais, t.y. padaryti taip, kad jie atrodytų problemiški, netikri, neteisingi.

Tai galima padaryti pateikiant juos kaip diskusinę nuomonę, o ne kaip faktą. Paprastas būdas tai padaryti yra aiškiai pažymėti tą teiginį kaip argumentą.

Pavyzdys

Yra įrodinėjama/manoma, kad vaikai ankstyvoje vaikystėje gali lankyti vaikų darželį.

Pradžioje įdėdami frazę ***Yra įrodinėjama/manoma, kad*** suabejojame teiginiu, kuris eina po to:

Vaikai ankstyvoje vaikystėje gali lankyti vaikų darželį.

Jeigu nėra abejojimo frazės, teiginys atrodo ne diskusinis, o neginčytinas, pateikiamas kaip faktas.

Užduotis. Rask ankstesniame tekste abejojimo frazes. Jos bus ten, kur pateikiami priešingi argumentai. Apibrauk jas.

Atsakymas. Abejojimo frazės: *Pasitaiko tvirtinančių, kad... neva...; Kai kas netgi bando įrodinėti, kad... esąs...*

G. Perėjimas nuo priešingų argumentų prie kontraargumentų

Signalizuoti, kur yra priešingi, t.y. oponuojantys argumentai, ir tavo nuomonę paremiantys argumentai, galima aiškiai pažymint ir perėjimą nuo vieno prie kitų. Kad dar geriau paaiškintume savo požiūrį, galime vartoti kontrastą žyminčias jungtis. Pats bendriausias prieštaravimo žodis yra *tačiau*.

Užduotis. Rask ankstesniame tekste jungtis, kurios vartojamos perėjimui nuo priešingų argumentų prie kontraargumentų. Apibrauk jas.

Atsakymas. Jungtys, vartojamos perėjimui nuo priešingų argumentų prie kontrargumentų: *Tačiau iš tiesų... ; Tačiau, jei... ; Iš tiesų viskas yra atvirkščiai...*

Užduotis. Parašykite poras sakinių, kurie parodo jūsų poziciją ir priešingą poziciją. Rašydami savo sakinius, pasinaudokite lentele “**Kaip parodyti, kad išmanai abi klausimo puses?**”

Pavyzdys

Nenorėčiau sutikti su teiginiu, kad dėl kompiuterių atsiranda nedarbas. Juk iš tiesų kompiuteriai sukuria daug naujų darbo formų, kurių anksčiau nebuvo.

Pirmasis sakinyje rodo, kad

1. Autorius žino priešingą nuomonę: *...dėl kompiuterių atsiranda nedarbas.*
2. Autorius abejoja šia nuomone: *Nenorėčiau sutikti su teiginiu, kad...*

Antrasis sakinytis rodo, kad

3. Autoriaus požiūris yra kitoks: ***Juk iš tiesų** kompiuteriai sukuria daug naujų darbo formų, kurių anksčiau niekada nebuvo.*

Kaip parodyti, kad išmanai abi klausimo puses?

1. Kai numanai, kokia yra priešinga nuomonė, bet jos nematei parašytos:

Kai kas	Galėtų būti	sakoma, kad.....	Tačiau..... Vis dėlto..... Kad ir kaip.....	
		tvirtinama			
	galbūt	teigtų			
		gintų priešingą nuomonę			
	Gali būti	teigiama		, jog.....
		reiškiamos pretenzijos			dėl.....

2. Kai matei kur nors parašytą priešingą nuomonę:

Buvo	įrodinėjama, kad.....	Tačiau..... Vis dėlto..... Kaip (bebūtų/beatrodytų).....	
	tvirtinama			
	pareikšta			
	laikomasi nuomonės		, jog.....
	argumentuojama			dėl.....
	manoma			

Yra	ginčijamasi, kad.....	Tačiau..... Vis dėlto..... Kad ir kaip.....	
	įtikinėjama			
	sakoma			
	laikomasi pozicijų		, jog.....
	reikalaujama			
	kovojama			

H. Smulkių argumentų komponavimas

Kai yra daug supriešinamų argumentų, galima juos sudėti į vieną papildomą pastraipą kontrasto principu: oponento argumentas – tavo kontrargumentas. Pavyzdžiui:

Dialogas su potekste

Kokius argumentus naudoja vaikinai norėdami gauti tai, ko trokšta? Ir kaip nepasimesti mergaitėms? Paprastai jie sako: „Kiekvienas tai daro“, bet jiems galima atsakyti: “Tuomet ir eik su kiekvienu, tau nebus vargo susirasti ką nors kitą”. Arba kai sako: „Aš noriu duoti tau kažką, kad tu mane prisimintum”, dera atšauti: “Ar tas kažkas panašaus į herpes, ŽIV ar kūdikį?” Kitos dialogo nuotrupos galėtų atrodyti taip. Jis: „Tai mus suartins” – Ji: “Kaip Holivudo žmones?” „Jei tu nesutiksi, susirasiu sukalbamesnę!” – Ji: “Tikiuosi, kad jūsų bendras gyvenimas bus puikus...”. „Argi manęs nemyli?” – Ji: “Myliu pakankamai, kad pasakyčiau *ne*”. Jis: „Jei iš tiesų mane myli...” – Ji: “Jei iš tiesų mane myli, neversk manęs daryti to, ko nenoriu”. „Argi aš nepatrauklus?” – Ji: “Tu labai patrauklus, žaviuosi tavim. Todėl nenoriu daryti to, ką padaro fizinis artumas,- nenoriu sužlugdyti mūsų draugystės”. „Gal tu todėl nekalta, kad esi frigidiška?” – “Ne, aš esu protinga”. Jis: „Negi manęs nemyli?” – Ji: “Negi manęs negerbi?” Jis: „OK, tik nusivilkime drabužius ir pabūkime drauge. Mums nebūtina ką nors daryti...” – Ji: “Negi aš taip kvilau atrodau?”. „Jei pastosi, aš tave vesiu...”–

Ji: "Kam laukti, vesk dabar!". „Aš sustosiu, kai tik paprašysi"– Ji: "Tai prašau sustot tuojau pat!". Jis: „Aš tave myliu!" – Ji: "Tuomet prašau tai įrodyti: gerbk mano įsitikinimus!". Jis: „Ko tu lauki?" – Ji: "Savo medaus mėnesio!". Jis: „Seksas nėra didelis sandėris"– Ji: "O man didelis, didelis mano būsimam vyrui. Aš įsipareigojau išsaugoti seksą vedyboms".

Dažniausiai vaikinai naudoja tokius argumentus ir daugelis merginų neatsilaiko, nes mergaitei sunku patikėti, kad vaikinai gali apvilti, kai su dideliu nuoširdumu taria „aš tave myliu!". Tačiau jeigu mergina jaučia spaudimą eiti toliau nei ji nori, tai rodo, kad vaikinai myli ne ją, o malonumus ir jis paaukos mergaitės savigarbą ir saugumą dėl savo pasitenkinimo. Mergaitė turi išmokti pasakyti „ne!" savo kūnu, žodžiais ir elgesiu.

Jeigu supriešinamų argumentų pastraipa išsiplėtė, išvadą galima rašyti atskiroje pastraipoje.

Užduotys:

1. Raskite ir apibraukite sakinius, nurodančius pirmosios pastraipos temą.
2. Įrodykite, kad argumentai sukomponuoti kontrasto principu: pabraukite juos skirtingomis spalvomis.
3. Paanalizuokite pirmosios pastraipos skyrybą: kuo ji ypatinga?
4. Nustatykite, iš ko susideda antroji pastraipa: pažymėkite tekste ir nurodykite paraštėje.

Tekstas, atlikus užduotis, galėtų atrodyti taip:

Dialogas su potekste

Tema

Kokius argumentus naudoja vaikinai norėdami gauti tai, ko trokšta? Ir kaip nepasimesti mergaitėms? Paprastai jie sako: „Kiekvienas tai daro“, bet jiems galima atsakyti: „Tuomet ir eik su kiekvienu, tau nebus vargo susirasti ką nors kitą“. Arba kai sako: „Aš noriu duoti tau kažką, kad tu mane prisimintum“, dera atšauti: „Ar tas kažkas panašaus į herpes, ŽIV ar kūdikį?“ Kitos dialogo nuotrupos galėtų atrodyti taip. Jis: „Tai mus suartins“ – Ji: „Kaip Holivudo žmones?“ „Jeigu tu nesutiksi, susirasiu sukalbamesnę!“ – Ji: „Tikiuosi, kad jūsų bendras gyvenimas bus puikus...“. „Argi manęs nemyli?“ – Ji: „Myliu pakankamai, kad pasakyčiau ne“. Jis: „Jeigu iš tiesų mane myli...“ – Ji: „Jeigu iš tiesų mane myli, neversk manęs daryti to, ko nenoriu“. „Argi aš nepatrauklus?“ – Ji: „Tu labai patrauklus, žaviuosi tavim. Todėl nenoriu daryti to, ką padaro fizinis artumas,- nenoriu sužlugdyti mūsų draugystės“. „Gal tu todėl nekalta, kad esi frigidiška?“ – „Ne, aš esu protinga“. Jis: „Negi manęs nemyli?“ – Ji: „Negi manęs negerbi?“ Jis: „OK, tik nusivilkime drabužius ir pabūkime drauge. Mums nebūtina ką nors daryti...“ – Ji: „Negi aš taip kvailai atrodau?“ „Jeigu pastosi, aš tave vesiu...“ – Ji: „Kam laukti, vesk dabar!“ „Aš sustosiu, kai tik paprašysi“ – Ji: „Tai prašau sustot tuojau pat!“ Jis: „Aš tave myliu!“ – Ji: „Tuomet prašau tai įrodyti: gerbk mano įsitikinimus!“ Jis: „Ko tu lauki?“ – Ji: „Savo medaus mėnesio!“ Jis: „Seksas nėra didelis sandėris“ – Ji: „O man didelis, didelis mano būsimam vyrui. Aš įsipareigojau išsaugoti seksą vedyboms“.

Apibendrinimas

Dažniausiai vaikinai naudoja tokius argumentus ir daugelis

merginų neatsilaiko, nes mergaitei sunku patikėti, kad vaikinai gali apvilti,

1 išvada

kai su dideliu nuoširdumu taria „aš tave myliu!“. Tačiau jeigu mergina

2 išvada

jaučia spaudimą eiti toliau nei ji nori, tai rodo, kad vaikinai myli ne ją, o malonumus ir jis paaukos mergaitės savigarbą ir saugumą dėl savo

3 išvada

pasitenkinimo. Mergaitė turi išmokti pasakyti „ne!“ savo kūnu, žodžiais ir elgesiu.

Kaip matome, argumentavimo pradžiamokslis susideda iš argumento komponentų išskyrimo ir argumentavimo schemų mokymo. Savarankiškai parašyti argumentavimo tekstą tūlam mokiniui dar būtų sunkoka užduotis. Apie tai, kokia metodika galėtų būti taikoma toliau, kalbėsime kitame straipsnyje.

¹ Naudojamosi B. Daly ir D. Peterson sukurta metodika: *Writing Argumentative Essays*. Victoria University of Technology, Melburne, 2002. – <http://www.santarosa.edu/~dpeterso/permanenethtml/tutorial>

² Medžiaga šia tema imama iš Roberto Gedvydo Skrinkos tinklalapio *Pro Vita* - <http://www3.vdu.lt/life>